

KÖTELEZŐ IRODALMI FOGALMAK LISTÁJA¹

abszurd, abszurd dráma, aforizma, akció, alakmás, alkotó, allegória, alliteráció, anafora, anakreoni dalok, analitikus dráma, anekdota, antikvitas, apokalipszis, apostol, archaikus világ, archetípus, ars poetica, avantgárd, Balassa-kódex, ballada, balladaforma /ballade, „balladai homály”, barokk, barokk eposz, (barokk) körmondat, befogadás, befogadó, beszédhelyzet, beszélő, békediktátum / békeszerződés, Biblia, bibliafordítás, bosszúdráma, búcsúvers, bujdosóének, commedia dell’arte, családrégény, cselekmény, dadaizmus, dal, dallamvers, dekadencia, detektívregény, deus ex machina, dialógus, dialogizáló versbeszéd, dikció, diktatúra (kommunista diktatúra), donquijoteizmus, dráma, drámaiatlan dráma, drámai költemény, drámai szerepkörök, drámai szerkezet, egyházi kultúra, egyperces, ekloga, eklogaciklus, elbeszélés, elbeszélő, elbeszélő költemény, elcsatolás, elégia, életrajzi ihletettség, ellentét, előadó, előhang, előreutalás, emberiségdráma, emberiségköltemény, emigráció, emigráns irodalom, emlékirat, empirizmus, enciklopédia, enumeráció, epigramma, epika, az epikus mű szerkezete, episztola, epizód, eposz, eposzi konvenciók, eredetmítosz, eredetmonda, értekezés, értékszembeesítő és időszembeesítő verstípus, eszményítő realizmus, esztétizmus, evangélium, exodus, expozíció, életfilozófia, életkép, értelmezés, falanszter, fejlődésregény, felesleges ember, felvilágosodás, „Fényes szelek nemzedéke”, filozófiai dal, filozófiai költészet, freudizmus, futurizmus, Genézis, gesta, groteszk, gúny, hagyomány, haláltánc, hármas egység elve, hármas színpad, hárompilléres versszerkezet, hasonlat, hazaszeretet, helyzetdal, Héber Biblia, himnusz, históriás ének, holokauszt, homo aestheticus, horatiusi alapelvek, humanizmus, humor, idill, időszerkezet, imitáció, impresszionizmus, in medias res, intellektuális líra, invokáció, intelem, irányregény, írásbeliség, irodalmi kommunikáció, irónia, iskolaregény, jelenet, jellem, jellemfejlődés, jellemtípusok, jeremiád, jezsuita rend, jokulátor, kálvinista és katolikus értékrend szembeállítás, kánon, kanonizáció, kar, Kárpát-medencei magyarság, katolikus megújulás / ellenreformáció, katarzis, katedrális, katonaének, kereszténység, keretszín, kesergő, késleltetés, kétszintes dráma, kiátkozott költő, kihagyás, királydráma, klasszicista dráma, klasszicizmus, klasszikus modernség, kódex, komédia, komikus eposz, komplex kép, koncentrációs tábor, konstruktivizmus, korstílus, költői megformáltság, költői öntudat, könyvnyomtatás, kötetkompozíció, középkor, közösségi emlékezet, közösségi értékrend, krimi, krónika, kubizmus, kulturális veszteség, kuruc, kuruc kor, külön, l’art pour l’art, látomásköltészet, legenda, leírás, létértelmező verstípus, levél, (irodalmi) levél, levélregény, líra, lírai alany, lírai én, lírai önéletrajz, lírai dráma, lírai realizmus, lírai tragédia, lovagi kultúra, lovagregény-paródia, manipuláció és hitelesség, másoló, megszemélyesítés, megszólítás, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, metafora, metonímia, mindentudó narrátor, mitológia, mítosz, mítoszregény, modernizmus, monda, monológ, moralitás, motívum, műballada, műfaj, műfajparódia, műfajszintézis, műnem, művelődéstörténet, nacionalizmus, napkeleti bölcsék, napló, narrátor, naturalizmus, neológus, nemzeti érzés, nemzeti hagyomány, nemzeti himnusz, nemzeti identitás, nemzeti konzervativizmus, nemzeti kultúra, nemzeti szemlélet, nemzeti trauma, népballada, népdal, népies dal, népies helyzetdal, népies regény, népiesség, népmese, népnemzeti irodalom, nominális stílus, normatív poétika, novella, novellafüzér, novellaciklus, nyelvemlék, a nyelv és személyiség válsága, nyelvújítás, Nyugat, objektív líra, óda, oktáva, ortológus, Ószövetség, oximoron, önazonosság, önéletrajz, önéletrajziség, önirónia, önmegezőlítő vers, önmitologizás,

¹ A lista a 2020-as NAT-hoz illeszkedő kerettantervek (5-8. évf., 9-12. évf.) alapján készült.

parafrázis, parainesis, paródia, párhuzam, passió, pátosz, patriotizmus, patrisztika, példabeszéd, példázat, pillérvesszak, Pokol – Purgatórium – Paradicsom, posztmodern, prédikáció, próféta, próféta szerephelyzet, propozíció, pszichoanalízis, pusztulástörténet, racionalizmus, rapszódia, razglednica, realista regény, realizmus, reformáció, rege, regény, regős, reneszánsz, rezonőr, rokokó, romanika, romantika, rondó, röpirat, sámánizmus, shakespeare-i dramaturgia, siratóénekek, skolasztika, stílusparódia, stíluszintézis, szabad függő beszéd, szállóige, satíra, szecesszió, személyesség, szentencia, szentimentalizmus, szentimentális levélregény, széphistória, szépirodalom, szereplők rendszere, szerepvers, szerző, szigetregény, szigetutópia, szimbolizmus, szimbólum, szinesztézia, színház, színmű, szóbeliség, szókép, szórakoztató irodalom, szonett, szónoklat, szövegmélt, szövegvers, tájleírás, tájlíra, táltos, tárgyias irodalom, tárgyias tájvers, téma, teremtéstörténet, terjesztő, testamentum, tér-és időviszonyok, tézisregény, toborzó dal, tolsztojanizmus, toposz, Tóra, totalitárius, történelmi dráma, történelmi regény, történet, történetfilozófia, történelmi színek, tragédia, transzilván irodalom, trubadúr, túlzás, Új Idők, Újszövetség, utaztató regény, útleírás, utópia, vallomás, vágánsköltészet, vándortéma, vatesz, verbális stílus, versciklus, verses regény, vezérvers, vígballada, vígeposz, vígjáték, világfa, visszatekintő időszerkezet, vitadráma, vitairat, vitézi élet, weimari klasszika, zsánerkép, zsenikultusz, zsidó vallás, zsoltár, zsoltárfordítás

Forrás: Diószegi Endre –Szarka Eszter: Irodalmi adattár és tesztek érettségizőknek. Raabe Klett, Budapest, 2022.